ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ MARCO DARMON της 4ης Φεβρουαρίου 1987 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Η διαφορά μεταξύ του Sandro Gherardi Dandolo και της Επιτροπής έχει σχέση με το καθεστώς συντάξεως λόγω αναπηρίας στο οποίο ο τελευταίος έχει υπαχθεί. Πράγματι, ο προσφεύγων ζητεί την εφαρμογή των ευεργετικών διατάξεων της δεύτερης και όχι αυτών της τρίτης παραγράφου του άρθρου 78 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων, τις οποίες εφάρμοσε η Επιτροπή στην περίπτωσή του.

2. Κάθε υπάλληλος των Κοινοτήτων εκτελεί συνήθως τα καθήκοντά του μέχρι τη συνταξιοδότησή του, γεγονός που επέρχεται, το αργότερο, όταν συμπληρώσει το όριο ηλικίας των 65 ετών. Το χρονικό αυτό όριο μπορεί να επισπευσθεί για διάφορους λόγους, ένας από τους οποίους είναι, ακριβώς και ο αναφερόμενος στο άρθρο 78.

Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι ο υπάλληλος που προσβάλλεται από διαρκή ολική αναπηρία η οποία τον καθιστά παντελώς ανίκανο για την άσκηση των καθηκόντων που αντιστοιχούν σε εργασία της σταδιοδρομίας του, δικαιούται συντάξεως αναπηρίας (πρώτη παράγραφος), το ποσοστό της οποίας ισούται με το ποσοστό της συντάξεως αρχαιότητας την οποία ο εν λόγω υπάλληλος θα δικαιούνταν αν είχε παραμείνει στην υπηρεσία μέχρι την ηλικία των 65 ετών (τρίτη παράγραφος).

Αν, όμως, η αναπηρία οφείλεται, ιδίως, σε εργατικό ατύχημα ή σε επαγγελματική νόσο, το σχετικό ποσοστό καθορίζεται στο 70 % του βασικού μισθού (δεύτερη παράγραφος).

Η διαπίστωση περί του ότι υφίσταται αναπηρία, όπως αυτή ορίστηκε πιο πάνω, ανήκει στην αρμοδιότητα της επιτροπής αναπηρίας (παράρτημα VIII του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, άρθρο 13) η οποία αποτελείται από τρεις ιατρούς (παράρτημα II, άρθρο 7) οριζόμενους, αντίστοιχα, από τον ενδιαφερόμενο, από το όργανο στο οποίο αυτός υπάγεται και με κοινή συμφωνία των δύο ιατρών που έχουν κατ' αυτό τον τρόπο οριστεί.

Το Δικαστήριο, με την πρόσφατη απόφασή του στην υπόθεση Rienzi [1], δέχτηκε ότι η επιτροπή αυτή

« είναι αποκλειστικά αρμόδια για να προβαίνει σε εκτιμήσεις ιατρικού χαρακτήρα »,

η δε αρμοδιότητά της παύει

« σε όλες τις περιπτώσεις που είναι αναγκαίο να γίνει νομικός χαρακτηρισμός » (σκέψη 9)

ως προς τον οποίο

« μόνη η διοίκηση έχει αρμοδιότητα..., υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου » (σκέψη 11).

Και το Δικαστήριο απέρριψε τους δύο πρώτους λόγους του Rienzi

« καθόσον με αυτούς υποστηρίζεται ότι η επιτροπή αναπηρίας είναι εξίσου αρμόδια να προσδιορίσει από νομικής απόψεως την έννοια της επαγγελματικής ασθενείας » (σκέψη 12).

Αν και αναρμόδια να αποφανθεί ως προς την επαγγελματική προέλευση μιας συνεπαγόμενης αναπηρία νόσου, εντούτοις, η επιτροπή ενερ-

* Μετάφραση από τα γαλλικά.

1 — Απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 1987 στην υπόθεση 76/84, Rienzi κατά Επιτροπής, Συλλογή σ. 315.

γει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της όταν διαπιστώνει τη

« σχέση αιτίας-αποτελέσματος μεταξύ της αναπηρίας και μιας ασθένειας (... την οποία), πάντως, η επιτροπή δεν ήταν αρμόδια να χαρακτηρίσει από νομικής απόψεως » (σκέψη 12).

Με άλλα λόγια, η επιτροπή αυτή είναι η μόνη αρμόδια να εκτιμά την ύπαρξη, το βαθμό και τις συνέπειες μιας αναπηρίας, να διαπιστώνει τη σχέση μεταξύ της τελευταίας και ενός ατυχήματος και/ή μιας ασθένειας, όχι όμως και να αποφαίνεται ως προς την επαγγελματική προέλευση των τελευταίων.

3. Δεδομένου ότι η κρίση περί του αν το ατύχημα και/ή η ασθένεια έχει σχέση με την υπηρεσία ανήκει στην αρμοδιότητα της διοικήσεως, πώς είναι δυνατό η επιτροπή αναπηρίας να αποφανθεί λυσιτελώς όσον αφορά ενδεχόμενη εφαρμογή από τη διοίκηση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 78;

Εν προκειμένω, είναι διαφωτιστικό το έγγραφο αναθέσεως της σχετικής αποστολής, που είχε απευθύνει στις 23 Μαρτίου 1982, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (ΑΔΑ) στον ιατρό Thomas, ο οποίος είχε οριστεί από τον προσφεύγοντα ως μέλος της επιτροπής αναπηρίας, αντίγραφο του οποίου εστάλη στον ιατρό Nijs, ο οποίος είχε οριστεί από τη διοίκηση. Στο εν λόγω έγγραφο διευκρινίζεται ότι:

« σε περίπτωση που οι ιατροί-μέλη της επιτροπής αναπηρίας ή ο ίδιος ο υπάλληλος φρονούν ότι θα πρέπει να θεωρηθεί ως αιτία για την έναρξη της διαδικασίας διαπιστώσεως αναπηρίας η ύπαρξη επαγγελματικής νόσου ή συνεπειών εργατικού ατυχήματος, οφείλει προηγουμένως να αποφανθεί σχετικά ... η υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για τη διαδικασία αναγνωρίσεως της επαγγελματικής προελεύσεως των ασθενειών.

Η επιτροπή αναπηρίας δεν θα μπορεί να αποφανθεί ως προς το ζήτημα αυτό παρά μόνο μετά την ολοκλήρωση της εν λόγω διαδικασίας και κατά τρόπο συνάδοντα προς τα συμπεράσματα στα οποία αυτή θα καταλήξει ».

Κατά συνέπεια, αφότου τα ατυχήματα και/ή οι ασθένειες που, σύμφωνα με την επιτροπή, συνεπάγονται ολική αναπηρία χαρακτηρίζονται ως επαγγελματικές από τη διοίκηση, δεν υφίσταται κανένα εμπόδιο για την εφαρμογή των διατάξεων της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 78. Στην αντίθετη περίπτωση, η επιτροπή θα πρέπει να ζητήσει πληροφορίες από τη διοίκηση.

Αυτό συνέβη στην περίπτωση του Gherardi. Με έγγραφο της 6ης Μαΐου 1982, ο ιατρός Thomas ζήτησε να πληροφορηθεί σχετικά με « τα επισυμβάντα το 1978 και 1968 ατυχήματα ». Η διοίκηση του απάντησε ότι δεν πρόκειται για εργατικά ατυχήματα και ότι, κατά συνέπεια, « τίποτα δεν αντιτίθεται στην κανονική διεξαγωγή της διαδικασίας διαπιστώσεως αναπηρίας ».

Υπό τις επισημαινόμενες στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση περιστάσεις, η Επιτροπή, με απόφαση της 21ης Ιουνίου 1982, χορήγησε στον Gherardi σύνταξη αναπηρίας η οποία καθορίστηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 78, τρίτη παράγραφος.

Κατά της αποφάσεως αυτής, ο ενδιαφερόμενος απηύθυνε στην Επιτροπή δύο επιστολές:

— με την πρώτη που έφερε ημερομηνία 28 Ιουνίου 1982, ο προσφεύγων ζήτησε την επανεξέταση « σύμφωνα με την έννοια που είχε γίνει αποδεκτή με το έγγραφο της υγειονομικής επιτροπής » η οποία είχε δηλώσει ότι η αναπηρία οφειλόταν « σε ατύχημα επελθόν εν μέρει κατά την άσκηση των καθηκόντων »· η επιστολή αυτή αναλύεται ως *διοικητική ένσταση*, κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, με την οποία ζητείται η εφαρμογή επί του ενδιαφερομένου των ευεργετικών διατάξεων της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 78·

— με την άλλη επιστολή που έφερε ημερομηνία 10 Αυγούστου 1982, ο προσφεύγων ζήτησε από την ΑΔΑ « να κινήσει τη διαδικασία διαπιστώσεως επαγγελματικής νόσου »· έτσι, ο ενδιαφερόμενος επεδίωξε την έναρξη της διαδικασίας που προ-

βλέπεται με τα άρθρα 16 και επόμενα της ρύθμισης σχετικά με την κάλυψη των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έναντι των κινδύνων επαγγελματικού ατυχήματος ή νόσου, η οποία θεσπίστηκε για την εφαρμογή του άρθρου 73 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως. Διευκρινίζω ότι η αίτηση αυτή, το παραδεκτό της οποίας έχει αναγνωριστεί από τη διοίκηση, είναι υπό εξέταση.

4. Μόνο η συνέχεια που δόθηκε στην πρώτη από τις επιστολές αυτές πρέπει, στο παρόν στάδιο, να απασχολήσει το Δικαστήριο.

Πράγματι, στην επιστολή αυτή δεν δόθηκε απάντηση εντός των προθεσμιών που τάσσει ο κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως. Επομένως, πρέπει, εκ πρώτης όψεως, να θεωρηθεί ότι η διοικητική ένσταση του Gherardi αποτέλεσε το αντικείμενο σιωπηρής απορριπτικής απόφασης. Επομένως, η εν λόγω απορριπτική απόφαση δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ως μη προσβληθείσα εντός των οριζόμενων προθεσμιών. Αυτό, άλλωστε, υποστηρίζει η Επιτροπή. Ο προσφεύγων, όμως, προς αντίκρουση αυτής της ένστασης απαραδέκτου, προβάλλει ότι βλαπτική γι' αυτόν απόφαση δεν είναι αυτή της 21ης Ιουνίου 1982, αλλά η απόφαση της 20ής Ιουλίου 1984, η φύση και το περιεχόμενο της οποίας ζητείται να ελεγχθούν από το Δικαστήριο.

Τι μεσολάβησε μεταξύ των δύο αυτών ημερομηνιών;

Η Επιτροπή, μετά την οριστικοποίηση της απόφασης της 21ης Ιουνίου 1982, επειδή, παρ' όλα αυτά, θεώρησε ότι η γνώμη της επιτροπής αναπηρίας έχρηζε ορισμένων συμπληρωματικών διασαφήσεων, απηύθυνε δύο φορές ερωτήματα προς το όργανο αυτό σχετικά με την περίπτωση του Gherardi:

— την πρώτη φορά, με έγγραφο της 26ης Ιανουαρίου 1984, για να πληροφορηθεί σε ποιο ατύχημα αναφέρονταν, με την έκφραση « εν μέρει », τα συμπεράσματα της 28ης Μαΐου 1982 και αν το ατύχημα αυτό « υπήρξε συστατικό ή καθοριστικό για την αναπηρία ... που είχε διαπιστωθεί »· στις 30 Μαρτίου 1984, η επιτροπή απάντησε ότι, αφενός, έπρεπε να ληφθούν υπόψη δύο επισυμβάντα στις 17 Νοεμβρίου 1964 εργατικά ατυχήματα, τα οποία θεωρούνται ως εργατικά « διότι επήλθαν κατά τη διάρκεια της εργασίας » και, αφετέρου, ότι οι συνέπειες των ατυχημάτων αυτών αποτελούν, κατά τη γνώμη της, συστατικό στοιχείο της αναπηρίας και « σε συνδυασμό με τις άλλες παθήσεις, καθοριστικό στοιχείο » της τελευταίας·

— τη δεύτερη φορά, με έγγραφο της 21ης Μαΐου 1984, για να επισημάνει ότι το ατύχημα του 1968 δεν ήταν εργατικό και να πληροφορηθεί « αν από μόνο του το ατύχημα της 17ης Νοεμβρίου 1964 υπήρξε στοιχείο καθοριστικό ή συστατικό για την αναπηρία ... », δηλαδή « η ουσιώδης και κύρια αιτία ».

Η επιτροπή αναπηρίας, λαμβάνοντας υπόψη ότι το « ατύχημα της 3ης Ιανουαρίου 1968 δεν είχε θεωρηθεί ως εργατικό » κατέληξε, κατά πλειοψηφία, στο συμπέρασμα

« ότι από μόνο του το ατύχημα της 17ης Νοεμβρίου 1964 δεν (αποτελούσε) κατά τη γνώμη (της) στοιχείο συστατικό ή καθοριστικό, δηλαδή την ουσιώδη και κύρια αιτία της αναπηρίας ».

Επομένως, η ΑΔΑ απηύθυνε, στις 20 Ιουλίου 1984, στο δικηγόρο του Gherardi, έγγραφο με το οποίο τον πληροφόρησε ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν θα τροποποιούσε την απόφασή της της 21ης Ιουνίου 1982.

5. Είναι δυνατό, όπως υποστηρίζει ο Gherardi, να θεωρηθεί ότι αποφασίζοντας η διοίκηση να επανεξετάσει την περίπτωσή του, ανακάλεσε

την απόφασή της της 21ης Ιουνίου 1982 και ότι, αντίθετα προς την άποψη της Επιτροπής, η απόφαση της 20ής Ιουλίου 1984 δεν ήταν επιβεβαιωτική της προηγούμενης, αλλά εξ ολοκλήρου νέα, εφόσον είχε ληφθεί ενόψει νέων στοιχείων αποτελούμενων από τα δύο πορίσματα του 1984 της επιτροπής αναπηρίας;

Δεν το νομίζω, και αυτό για τους εξής λόγους:

Α — Η *ανάκληση* μιας διοικητικής απόφασης προκύπτει από πράξη, προερχόμενη από την ίδια ή την ιεραρχικώς προϊσταμένη αρχή, η οποία είτε αναφέρεται ρητώς στην προηγούμενη απόφαση είτε εμπεριέχει νέα απόφαση η οποία σιωπηρώς αλλά αναγκαίως υποκαθιστά την προηγούμενη.

Όμως, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, το έγγραφο που απηύθυνε η ΑΔΑ, στις 20 Ιουνίου 1983, προς το δικηγόρο του δεν μπορεί να αναλυθεί ως απόφαση ανακλήσεως. Πράγματι, η υπογράψασα το έγγραφο αυτό αφού επισήμανε ότι

« είναι προφανές ότι δεν δόθηκε ρητή απάντηση στην επιστολή του Gherardi, κατά τρόπο που να πρέπει να θεωρηθεί ότι η διοικητική του ένσταση ... έλαβε σιωπηρή απορριπτική απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως »,

περιορίστηκε στο να τονίσει « την αβεβαιότητα που υφίσταται ως προς την αιτία της αναπηρίας του Gherardi », αναφέροντας ότι ζητήθηκαν από τον ιατρό Nijs συμπληρωματικές πληροφορίες όσον αφορά τη γενεσιουργό αιτία της αναπηρίας, ενόψει των οποίων θα εξεταστεί αν συντρέχει λόγος αναθεωρήσεως του ποσοστού συντάξεως του προσφεύγοντος.

Εν ολίγοις, με το έγγραφο αυτό επισημαίνεται ο οριστικός χαρακτήρας της απόφασης της 21ης Ιουνίου 1982 και παρέχεται υπόσχεση επανεξετάσεως υπό τον όρο ότι κάτι τέτοιο δικαιολογείται από διασαφήσεις ιατρικής φύσεως.

Β — Οι διασαφήσεις αυτές παρασχέθηκαν από την επιτροπή αναπηρίας και δεν περιέχουν κανένα *νέο στοιχείο*. Είναι ακριβές ότι η επιτροπή αυτή διατύπωσε τις απόψεις της δύο φορές.

Τα συμπεράσματά της της 19ης Ιουνίου 1984 περιορίζονται στην επανόρθωση μιας πλάνης — τον καταλογισμό ευθύνης για το ατύχημα της 3ης Ιανουαρίου 1968 στην υπηρεσία — και στην εξ αυτού συναγωγή συμπερασμάτων ως προς το χαρακτήρα του ατυχήματος αυτού « ως καθοριστικού ή συστατικού στοιχείου » όσον αφορά την αναπηρία από « το ατύχημα και μόνο της 17ης Νοεμβρίου 1964 ». Αναφέροντας ότι το τελευταίο « δεν αποτελεί ... την ουσιώδη και κύρια αιτία της αναπηρίας », η επιτροπή παρέσχε στην ΑΔΑ, με έγγραφο της 20ής Ιουνίου 1983, τη θεωρούμενη ως αναγκαία διευκρίνιση προκειμένου να τεθεί τέρμα στην « αβεβαιότητα » που μπορεί να είχε προκύψει από τα πρώτα της συμπεράσματα. Το ατύχημα της 17ης Νοεμβρίου 1964, καίτοι αποτελούσε εν μέρει την αιτία της αναπηρίας (συμπεράσματα της 28ης Μαΐου 1981), δεν ήταν εντούτοις, σύμφωνα με την Επιτροπή, η ουσιώδης και κύρια αιτία (συμπεράσματα της 19ης Ιουνίου 1984).

6. Δεδομένου ότι ούτε ανακλήθηκε η απόφαση της 21ης Ιουνίου 1982 ούτε προέκυψαν νέα στοιχεία βάσει των οποίων να είναι δυνατό να μην εφαρμοστούν οι δημοσίας τάξεως προθεσμίες εντός των οποίων επιτρέπεται η αμφισβήτηση της απόφασης αυτής, η τελευταία πρέπει να θεωρηθεί, από την πλευρά της υπό κρίση προσφυγής, ως η βλαπτική πράξη.

Σχετικά, επισημαίνω ότι η Επιτροπή διευκρίνισε ότι θα ζητούσε εκ νέου από την επιτροπή

αναπηρίας να αποφανθεί, σε περίπτωση που θα προέκυπτε ότι η βάσει του άρθρου 73 κινηθείσα από τον Gherardi διοικητική διαδικασία επρόκειτο να καταλήξει στη διαπίστωση ότι οι υποβληθείσες από τον προσφεύγοντα προς εξέταση από την υγειονομική επιτροπή νόσοι ήταν επαγγελματικής προελεύσεως.

Το έγγραφο της 20ής Ιουλίου 1984, με το οποίο επιβεβαιώθηκε η απόφαση της 21ης Ιουνίου 1982, δεν μπορούσε να έχει, σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου [2], ως αποτέλεσμα να αρχίσουν να τρέχουν εκ νέου οι δημοσίας τάξεως προθεσμίες όσον αφορά τη διοικητική ένσταση και την προσφυγή.

7. Κατά συνέπεια, χωρίς να παρίσταται ανάγκη να εξεταστεί ούτε η ένσταση που στηρίζεται στο εκπρόθεσμο της υποβληθείσας στις 22 Οκτωβρίου 1984 κατά της « αποφάσεως » της 20ής Ιουλίου 1984 διοικητικής ενστάσεως ούτε η ουσία της διαφοράς, προτείνω να κριθεί απαράδεκτη η προσφυγή του Gherardi Dandolo και να καταδικαστεί ο προσφεύγων, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 70 του κανονισμού διαδικασίας, στα δικαστικά έξοδα.

2 — Υπόθεση 1/76, Wack κατά Επιτροπής, Rec. 1976, σ. 1023, σκέψη 7· υπόθεση 17/71, Tontodonati κατά Επιτροπής, Rec. 1971, σ. 1062, σκέψη 3.